GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2015 m. gruodžio 17 d.[1]

Byla C-528/14

X
prieš
Staatssecretaris van Financiën

(Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Bendrasis muitų tarifas — Reglamentas (EB) Nr. 1186/2009 — 3 ir paskesni straipsniai — Atleidimas nuo importo muitų — Asmeninis turtas — Įprastinės gyvenamosios vietos perkėlimas iš trečiosios šalies į Europos Sąjungą — „Įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka — Galimybės tuo pačiu metu turėti įprastinę gyvenamąją vietą ir trečiojoje šalyje, ir Sąjungos valstybėje narėje atmetimas — Įprastinės gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai“

I – Įžanga

1. Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2009 m. lapkričio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1186/2009, nustatančio Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą[2], 3 ir paskesnių straipsnių išaiškinimu. Pagal šį 3 straipsnį fizinis asmuo, kuris perkelia savo „įprastinę gyvenamąja vietą“ iš trečiosios šalies į Europos Sąjungos muitų teritoriją, gali pasinaudoti tokiu atleidimu, taikomu jo tuo tikslu importuojamam asmeniniam turtui.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X ir *Staatssecretaris van Financiën* (Nyderlandų valstybės finansų sekretorius) ginčą dėl Nyderlandų muitinės institucijų atsisakymo atleisti nuo importo muitų asmeninį turtą, kurį suinteresuotasis asmuo importavo į Nyderlandus palikdamas Katarą, kur jis gyveno ir dirbo trejus su puse metų. Šių institucijų teigimu, minėtame 3 straipsnyje nustatytas atleidimas nuo muitų šiuo atveju netaikytinas, nes X įprastinė gyvenamoji vieta visu šiuo laikotarpiu faktiškai liko Nyderlanduose.

3. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo visų pirma klausia, ar taikant Reglamentą Nr. 1186/2009 fizinis asmuo gali „įprastinę gyvenamąją vietą“ tuo pačiu metu turėti ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje. Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar atleidimas nuo muitų, nustatytas šio reglamento 3 straipsnyje, gali būti taikomas nuo to momento, kai suinteresuotasis asmuo palieka savo įprastinę gyvenamąją vietą šioje trečiojoje šalyje. Jei atsakymas būtų neigiamas, t. y. jei šiomis

1 — Originalo kalba: prancūzų.
2 — OL L 324, p. 23.

aplinkybėmis negalima turėti dviejų gyvenamųjų vietų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galiausiai klausia, pagal kokius kriterijus nustatyti, kur yra asmens įprastinė gyvenamoji vieta, kaip tai suprantama pagal minėtą straipsnį, jeigu jį, kaip pagrindinėje byloje, su trečiąja šalimi sieja ir asmeniniai, ir profesiniai ryšiai, o su valstybe nare – tik asmeninai ryšiai.

II – **Teisinis pagrindas**

A – *Reglamentas Nr. 1186/2009*

4. 1983 m. kovo 28 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 918/83, nustatantis Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą[3], pagrindinis šios srities teisės aktas, buvo panaikintas ir kodifikuotas Reglamentu Nr. 1186/2009.

5. Reglamento Nr. 1186/2009 2, 3 ir 4 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(2) Nėra [Jei nėra] numatyta leidžiančių nukrypti nuostatų, patvirtintų pagal Sutarties nuostatas, Bendrojo muitų tarifo muitai taikomi visoms į Bendriją importuojamoms prekėms. <...>

(3) Tačiau tam tikromis griežtai apibrėžtomis aplinkybėmis, kai, esant tam tikroms prekių importo sąlygoms, nėra reikalo imtis įprastinių priemonių ekonomikai apsaugoti, tokie mokesčiai nėra pateisinami.

(4) Pageidautina, kad, esant tokioms aplinkybėms, kaip tradiciškai numato muitų taisyklės, prekėms neturėtų būti taikomi muitai, kuriuos įprastomis aplinkybėmis reikėtų taikyti.“

6. Reglamento Nr. 1186/2009 3–11 straipsniai yra jo II antraštinės dalies „Atleidimas nuo importo muitų“ I skyriuje, susijusiame su „įprastinę gyvenamąją vietą keičiančių ir iš trečiosios šalies į Bendriją persikeliančių fizinių asmenų asmenini[u] turt[u]“.

7. Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnyje nurodyta: „Pagal 4–11 straipsnius fiziniams asmenims, keičiantiems įprastinę gyvenamąją vietą ir persikeliantiems iš trečiosios šalies į Bendrijos muitų teritoriją, leidžiama įvežti savo asmeninį turtą be importo muitų.“

8. 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Nuo importo muitų atleidžiamas tik tas asmeninis turtas:

a) kurį, išskyrus aplinkybėmis pateisinamus atvejus, turėjo, o jei tai nesuvartojamos prekės – kurias naudojo, atitinkamas asmuo savo buvusioje įprastinėje gyvenamojoje vietoje mažiausiai šešis mėnesius iki palikdamas savo įprastinę gyvenamąją vietą išvykimo trečiojoje šalyje;

b) kuris skirtas naudoti tuo pačiu tikslu naujoje įprastinėje gyvenamojoje vietoje.“

9. 5 straipsnio 1 dalis suformuluota taip: „Nuo importo muitų atleidžiami tik asmenys, kurių bent 12 mėnesių iš eilės įprastinė gyvenamoji vieta buvo už Bendrijos muitų teritorijos ribų.“

10. 6 straipsnyje išvardytas asmeninis turtas, kuris neatleidžiamas nuo importo muitų.

11. 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Išskyrus ypatingus atvejus, nuo importo muitų atleidžiamas tik asmeninis turtas, įvežamas laisvai apyvartai per 12 mėnesių nuo tos dienos, kai asmuo įsikūrė savo įprastinėje gyvenamojoje vietoje Bendrijos muitų teritorijoje.“

3 — OL L 105, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 1 t., p. 419.

12. 8 straipsnyje nustatyta, kad „kol nėra praėję 12 mėnesių nuo tos dienos, kai buvo leista asmeninį turtą įvežti laisvai apyvartai, šis be muitų įvežtas asmeninis turtas negali būti skolinamas, užstatomas, nuomojamas ar perleidžiamas už atlygį ar nemokamai, prieš tai nepranešus kompetentingoms institucijoms“, antraip už jį reikia mokėti importo muitą laikantis minėto straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų.

13. 9 straipsnio 1 dalyje pažymima, kad, „nukrypstant nuo 7 straipsnio 1 dalies, atleisti nuo muitų laisvai apyvartai įvežamą asmeninį turtą, kol dar asmuo nėra įsikūręs savo įprastinėje gyvenamojoje vietoje Bendrijos muitų teritorijoje, galima su sąlyga, jei jis įsipareigoja savo įprastinėje gyvenamojoje vietoje faktiškai įsikurti per šešis mėnesius“.

14. 10 straipsnio 1 dalyje numatyta: „Kai dėl darbo įsipareigojimų asmuo palieka trečiąją šalį, kurioje turėjo įprastinę gyvenamąją vietą, bet dar nėra įsikūręs įprastinėje gyvenamojoje vietoje Bendrijos muitų teritorijoje, ir tik ketina tai padaryti, kompetentingos institucijos gali duoti leidimą be muitų įvežti asmeninį turtą, kurį šiuo tikslu jis perkelia į minėtą teritoriją.“

15. 11 straipsniu kompetentingoms institucijoms taip pat suteikiama galimybė nukrypti nuo kai kurių atleidimo nuo importo muitų taikymo sąlygų, „kai asmuo savo įprastinę gyvenamąją vietą turi perkelti iš trečiosios šalies į Bendrijos muitų teritoriją dėl išimtinių politinių aplinkybių“.

B – *Direktyvos 83/182/EEB ir 83/183/EEB*

16. 1983 m. kovo 28 d. Tarybos direktyva 83/182/EEB susijusi su tam tikrų transporto priemonių, laikinai importuojamų iš vienos valstybės narės į kitą, atleidimu nuo mokesčių Bendrijos teritorijoje [4]. Šios direktyvos 7 straipsnio „Bendrosios taisyklės dėl gyvenamosios vietos nustatymo“ 1 dalyje nurodyta:

„Šioje direktyvoje „įprastinė gyvenamoji vieta“ reiški[a] vietą, kurioje asmuo paprastai, tai yra mažiausiai 185 dienas per kiekvienus kalendorinius metus gyvena dėl asmeninių ir darbo ryšių, arba, jeigu asmuo darbo ryšių neturi, – dėl asmeninių ryšių, kurie rodo artimą sąsają tarp to asmens ir vietos, kurioje jis gyvena.

Tačiau asmens, kuris darbo ryšiais susijęs vienoje vietoje, o asmeniniais kitoje, ir kuris dėl to gyvena skirtingose vietose, esančiose dviejose ar daugiau valstybių narių [dviejose ar keliose valstybėse narėse], įprastine gyvenamąja vieta yra laikoma jo asmeninių ryšių vieta, jeigu šis asmuo nuolat į ją grįžta <...>“

17. 1983 m. kovo 28 d. Tarybos direktyva 83/183/EEB dėl mokesčių netaikymo asmeniniam turtui, kurį asmenys iš valstybės narės įsiveža visam laikui [5], buvo panaikinta Direktyva 2009/55/EB [6]. Šių abiejų direktyvų 6 straipsnio 1 dalis yra identiška Direktyvos 83/182 7 straipsnio 1 daliai.

4 — OL L 105, p. 59; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 112.

5 — OL L 105, p. 64; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 117.

6 — 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyva dėl asmeniniam turtui, kurį asmenys iš valstybės narės įsiveža visam laikui, taikomų mokesčių lengvatų (OL L 145, p. 36).

III – **Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme**

18. X, anksčiau dirbęs ir gyvenęs Nyderlanduose, nuo 2008 m. kovo 1 d. iki 2011 m. rugpjūčio 1 d. pagal darbo sutartį dirbo Katare. Šioje trečiojoje šalyje jis naudojosi darbdavio suteiktu būstu ir palaikė tiek profesinius, tiek asmeninius ryšius su įvairiais asmenimis. Minėtu laikotarpiu X 281 dieną praleido ne Katare, lankydamas žmoną, pilnamečius vaikus ir Nyderlanduose tebegyvenančius šeimos narius, taip pat atostogaudamas kitose šalyse. X žmona, kuri ir toliau dirbo Nyderlanduose, šešis kartus jį aplankė Katare, kur praleido iš viso 83 dienas.

19. Planuodamas grįžimą į Nyderlandus X kreipėsi į Nyderlandų muitinės institucijas su prašymu pagal atleidimo nuo muitų sistemą, nustatytą Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnyje, leisti įvežti asmeninį turtą iš Kataro į Sąjungą. Mokesčių inspektorius šį prašymą atmetė, motyvuodamas tuo, kad suinteresuotasis asmuo neperkėlė iš Nyderlandų savo „įprastinės gyvenamosios vietos“, kaip tai suprantama pagal minėtą straipsnį, nes gyvendamas Katare jis išlaikė savo įprastinę gyvenamąją vietą minėtoje valstybėje narėje, taigi jo įprastinė gyvenamoji vieta niekada nebuvo perkelta į šią trečiąją šalį.

20. X pareiškė ieškinį dėl šio neigiamo sprendimo *Rechtbank te Haarlem* (Harlemo apylinkės teismas) ir šis jo prašymą patenkino. Mokesčių inspektorius pateikė apeliacinį skundą *Gerechtshof Amsterdam* (Amsterdamo apeliacinis teismas), o šis 2013 m. liepos 4 d. sprendimu panaikino apskųstą teismo sprendimą.

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad grįsdamas savo sprendimą *Gerechtshof* rėmėsi keliais Teisingumo Teismo sprendimais[7] ir buvo tos nuomonės, kad įprasta gyvenamoji vieta, kaip tai suprantama pagal minėtą 3 straipsnį, laikytina vieta, kurioje yra suinteresuotojo asmens nuolatinių interesų centras. Manydamas, kad šiuo atveju neįmanoma nustatyti, kur yra X nuolatinių interesų centras, atsižvelgdamas tiek į asmeninius, tiek į profesinius X ryšius *Gerechtshof* nusprendė, jog tokiu atveju pirmenybė teiktina vietai, su kuria suinteresuotąjį asmenį sieja asmeniniai ryšiai, ir padarė išvadą, kad jo įprastinė gyvenamoji vieta visu atitinkamu laikotarpiu tebebuvo Nyderlanduose.

22. X pateikė kasacinį skundą *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas), teigdamas, kad kadangi jis asmeniniais ryšiais buvo susijęs su abiem šalimis, todėl aplinkybė, jog profesiniai ryšiai jį siejo tik su Kataru, turėjo būti laikoma lemiamu veiksniu, leidžiančiu nuspręsti, kad jo įprastinė gyvenamoji vieta yra šioje trečiojoje šalyje, taigi jis turėjo galėti pasinaudoti atleidimu nuo muitų, numatytu Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnyje.

23. Šiomis aplinkybėmis 2014 m. lapkričio 14 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. lapkričio 21 d., *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal Reglamentą Nr. 1186/2009 numatyta galimybė fiziniam asmeniui įprastinę gyvenamąją vietą vienu metu turėti ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje ir, jeigu numatyta, ar 3 straipsnyje nustatytas atleidimas nuo importo muitų taikomas asmeniniam turtui, kuris [šiam fiziniam asmeniui] palikus įprastinę gyvenamąją vietą trečiojoje šalyje įvežamas į Europos Sąjungą?

2. Jei pagal Reglamentą Nr. 1186/2009 nenumatyta galimybė turėti dvi įprastines gyvenamąsias vietas ir visų aplinkybių vertinimo nepakanka įprastinei gyvenamajai vietai nustatyti, pagal kokias taisykles arba kriterijus taikant šį reglamentą reikia nustatyti, kurioje šalyje suinteresuotasis asmuo turi įprastinę gyvenamąją vietą tokiu atveju, kaip nagrinėjamas, kai jį su trečiąja šalimi sieja ir asmeniniai, ir profesiniai ryšiai, o su valstybe nare – asmeniniai ryšiai?“

7 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą patikslinama, kad šiuo atžvilgiu *Gerechtshof Amsterdam* rėmėsi sprendimais *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160), *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407) ir *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251), kurie visi susiję su direktyvų 83/182 ir 83/183 išaiškinimu.

24. Rašytines pastabas pateikė X, Nyderlandų vyriausybė ir Europos Komisija. Teismo posėdis nebuvo rengiamas.

IV – **Vertinimas**

A – *Dėl galimybės įprastinę gyvenamąją vietą, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, vienu metu turėti ir trečiojoje šalyje, ir valstybėje narėje atmetimo*

1. *Įvadinės pastabos*

25. Pirmuoju klausimu, kurį sudaro dvi dalys, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės prašo visų pirma nustatyti, ar siekiant taikyti Reglamentą Nr. 1186/2009[8] numatyta galimybė fiziniam asmeniui tuo pačiu laikotarpiu „įprastinę gyvenamąją vietą“ turėti dviejose skirtingose vietose, konkrečiau kalbant, vienu metu ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje. Jeigu į šią pirmąją klausimo dalį būtų atsakyta teigiamai, Teisingumo Teismo prašoma nurodyti, ar tokiu atveju galima taikyti atleidimą nuo importo muitų, numatytą minėto reglamento 3 straipsnyje, asmeniniam turtui, kuris įvežamas į Sąjungą jo savininkui palikus įprastinę gyvenamąją vietą atitinkamoje trečiojoje šalyje.

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, kaip, atsižvelgiant į požiūrį, kurio laikėsi *Gerechtshof Amsterdam* (Amsterdamo apeliacinis teismas)[9], aiškinti „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šį reglamentą, tokiomis kaip šios bylos aplinkybėmis, primenant, kad nagrinėjamu atveju atitinkamu kelerių metų laikotarpiu ir dėl praleisto laiko, ir dėl tam tikrų ryšių X buvo susijęs tiek su Nyderlandais, tiek su Kataru. Jis mano, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas, Reglamento Nr. 1186/2009 tikslai[10] nedraudžia nei, viena vertus, vienu metu turėti įprastinės gyvenamosios vietos ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje, nei, kita vertus, taikyti atleidimo nuo muitų, numatyto minėto reglamento 3 straipsnyje, jei suinteresuotasis asmuo palieka gyvenamąją vietą šioje trečiojoje šalyje ir dėl šios priežasties įveža savo asmeninį turtą į šią valstybę narę[11].

27. X siūlo į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakyti taip: tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turi būti leidžiama taikyti Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnį[12]. Nyderlandų vyriausybė ir Komisija savo ruožtu laikosi požiūrio, kad pagal minėto reglamento nuostatas nenumatyta galimybė fiziniam asmeniui tuo pačiu metu turėti įprastinę gyvenamąją vietą ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje. Pritariu šiam požiūriui dėl toliau nurodytų priežasčių.

8 — Pirmiausia pabrėžtina, kad įprastinės gyvenamosios vietos sąvokos išaiškinimas, dėl kurio kreipėsi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra susijęs ne tik su Reglamento Nr. 1186/2009 3–11 straipsniais, kuriuos ketinama taikyti pagrindinėje byloje, bet ir su kitomis šio reglamento nuostatomis (žr. šios išvados 28 punktą).

9 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pažymima, jog „*Gerechtshof* vertinimas, kad <...> negalima vienareikšmiškai nustatyti [X] nuolatinių interesų vietos, grindžiamas nuostata, kad [, viena vertus,] aplinkybės, leidžiančios padaryti išvadą, kad apmokestinamojo asmens įprastinė gyvenamoji vieta (ir toliau) liko Nyderlanduose, ir [, kita vertus,] aplinkybės, leidžiančios padaryti išvadą, kad apmokestinamojo asmens įprastinė gyvenamoji vieta buvo Katare, buvo vienodai svarios“.

10 — Šiuo klausimu šis teismas nurodo sprendimus *Treimanis* (C-487/11, EU:C:2012:556, 24–26 punktai) ir *Wencel* (C-589/10, EU:C:2013:303). Iškart norėčiau pažymėti, kad pastaruoju sprendimu šiuo atveju galima remtis tik pagal analogiją, nes jis susijęs su 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3), nuostatų išaiškinimu.

11 — Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina šį teiginį pažymėdamas, kad taip pat galima laikytis požiūrio, jog tokiu atveju faktiškai nėra įprastinės gyvenamosios vietos perkėlimo, kaip jis suprantamas pagal minėtą straipsnį, „nes faktiškai gyvenamoji vieta trečiojoje šalyje buvo tik palikta“.

12 — Konkrečiau kalbant, X iš esmės teigia, kad atitinkamu laikotarpiu jis neturėjo dviejų gyvenamųjų vietų, nes „nebetur[ėjo] „įprastinės gyvenamosios vietos“ Nyderlanduose“, kur jis atvykdavo „tik trumpam“, ir kad todėl atsakymas į pateiktą klausimą yra vien teorinio pobūdžio. Be to, X tvirtina, kad kitaip vertinant faktines aplinkybes galima teigti, jog įprastinė gyvenamoji vieta yra ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje, ir kad nagrinėjamu atveju jis gali pasinaudoti atleidimu nuo muitų, numatytu minėtame 3 straipsnyje, nes įprastinė gyvenamoji vieta, kurią jis išlakė Nyderlanduose, yra „ne tokia svarbi“, palyginti su „svarbesne“ jo įprastine gyvenamąja vieta, esančia Katare.

2. *Dėl būtinybės išaiškinti sąvoką „įprastinė gyvenamoji vieta“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/209*

28. Kaip pabrėžė tiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tiek Nyderlandų vyriausybė ir Komisija, Reglamente Nr. 1186/2009 nepateikiama „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos apibrėžtis, nors ši sąvoka vartojama ne tik šio reglamento 3–11 straipsniuose, kurie svarbūs nagrinėjant šią bylą, bet ir, pirmiausia versijoje prancūzų kalba, jo 12, 13, 17 ir 81 straipsniuose. Tas pats pasakytina apie Reglamentą Nr. 918/83, kuriuo taip pat siekta nustatyti Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą ir kuris buvo panaikintas Reglamentu Nr. 1186/2009, kodifikuojant šio ankstesnio teisės akto nuostatas, bet nekeičiant jų iš esmės [13].

29. Tokios apibrėžties nebuvimas minėtuose reglamentuose dar labiau krenta į akis dėl to, kad, viena vertus, Komisija nusprendė pateikti sąvokos „įprastinė gyvenamoji vieta“ apibrėžtį savo pradiniame pasiūlyme, kuriuo remiantis buvo priimtas Reglamentas Nr. 918/83 [14], – prie šios aplinkybės dar grįšiu [15], – ir, kita vertus, teisės aktų leidėjas, priešingai, nusprendė įtraukti bendrą apibrėžtį į direktyvas 83/182 ir 83/183, susijusias su atleidimu nuo mokesčių [16] , kurios buvo priimtos tą pačią dieną kaip ir Reglamentas Nr. 918/83.

30. Teisingumo Teismas jau yra pateikęs sąvokos „įprastinė gyvenamoji vieta“, kaip ji suprantama pagal direktyvas 83/182 [17] ir 83/183 [18], apibrėžties elementų, tačiau, mano žiniomis, dar nėra išaiškinęs šios sąvokos, kaip ji suprantama pagal reglamentus, kuriais nustatoma Bendrijos atleidimo nuo muitų sistema. Tiesa, įvairūs Teisingumo Teismo sprendimai yra susiję su reglamentų Nr. 918/83 ir Nr. 1186/2009 nuostatų išaiškinimu ir pirmiausia leidžia apibrėžti maždaug trisdešimties atleidimo nuo muitų rūšių, nurodytų šiose priemonėse, materialinę taikymo sritį, bet visa ši teismo praktika susijusi su kitomis sąvokomis [19].

31. Dėl išaiškinimo sąlygų primintina, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuoroda į valstybių narių teisę norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą [20].

13 — 2008 m. gruodžio 11 d. pasiūlyme, kuriuo remiantis priimtas Reglamentas Nr. 1186/2009 (COM(2008) 842 *final*), Komisija patikslino, kad „naujas reglamentas pakeis įvairius aktus, kurių nuostatos buvo į jį įtrauktos [žr. šio pasiūlymo V priedą]; šis pasiūlymas nekeičia kodifikuojamų teisės aktų turinio, nes jame tik sujungiami šie aktai, atliekant [*vien*] kodifikavimui būtinus *formos pakeitimus*“ (išskirta originale).

14 — 1979 m. kovo 12 d. pasiūlymas (COM(79) 104 *final*).

15 — Dėl Komisijos pasiūlytos apibrėžties ir aiškumo, kurio ji gali suteikti siekiant atsakyti tiek į pirmąjį, tiek į antrąjį šioje byloje pateiktą klausimą, žr. atitinkamai šios išvados 35 ir 71 punktus.

16 — Žr. šių direktyvų nuostatas, minimas šios išvados 16 ir 17 punktuose.

17 — Žr., be kita ko, Sprendimą *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 51 ir paskesni punktai ir juose nurodyta teismo praktika), kuriame minimi įprastinės gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai buvo priminti Sprendime *Komisija / Graikija* (C-156/04, EU:C:2007:316, 45 ir 46 punktai).

18 — Žr. Sprendimą *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251, 54 ir paskesni punktai).

19 — Žr., be kita ko, sprendimus *Universität Stuttgart* (303/87, EU:C:1989:128), *Schoonbroodt* (C-247/97, EU:C:1998:586), *Feron* (C-170/03, EU:C:2005:176), *Har Vaessen Douane Service* (C-7/08, EU:C:2009:417), *Lietuvos geležinkeliai* (C-250/11, EU:C:2012:496), *Treimanis* (C-487/11, EU:C:2012:556) ir *Utopia* (C-40/14, EU:C:2014:2389).

20 — Žr., be kita ko, sprendimus *Seattle Genetics* (C-471/14, EU:C:2015:659, 23 ir paskesni punktai) ir *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692, 21 ir paskesni punktai).

32. Tačiau Reglamente Nr. 1186/2009 ne tik neapibrėžiama „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka, kuria remiamasi pirmiausia apibrėžiant šio reglamento 3 ir paskesnių straipsnių taikymo sąlygas, bet ir nėra aiškios nuorodos į nacionalinės teisės sistemas dėl šios sąvokos reikšmės nustatymo. Todėl siekiant taikyti visas šio reglamento nuostatas minėta sąvoka laikytina savarankiška Sąjungos teisės sąvoka. Tokią nuomonę patvirtina požiūris, kurio Teisingumo Teismas laikėsi dėl Reglamento Nr. 918/83, pakeisto Reglamentu Nr. 1186/2009, kuriame taip pat nebuvo apibrėžtos jame vartojamos sąvokos, nuostatų [21].

33. Nors siekiant išaiškinti minėtą savarankišką sąvoką būtina atsižvelgti į kontekstą, su kuriuo susijusios šiuo atveju reikšmingos nuostatos, taip pat į jomis siekiamus tikslus, pirmiausia reikia nurodyti šių nuostatų formuluote pagrįstus analizės elementus, nes jie, mano manymu, šioje byloje yra ypač svarbūs.

3. *Dėl pažodinio reikšmingų nuostatų aiškinimo*

34. Kaip teisingai pažymi Komisija, iš to, kaip suformuluotos šiuo atveju reikšmingos Reglamento Nr. 1186/2009 nuostatos, negalima daryti išvados, kad siekiant taikyti atleidimą nuo muitų, numatytą šio reglamento 3 straipsnyje, galima tuo pačiu metu turėti įprastinę gyvenamąją vietą ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje, nes ne tik minėtame 3 straipsnyje, bet ir 4, 5, 7, 9, 10 ir 11 straipsniuose [22] sąvoka „įprastinė gyvenamoji vieta“ nuosekliai vartojama vienaskaita. Norėčiau pridurti, kad tas pats pasakytina ir apie visus kitus Reglamento Nr. 1186/2009 straipsnius, kuriuose minima ši sąvoka [23], be to, visas šio reglamento kalbines versijas [24].

35. Šiuo klausimu taip pat galima pažymėti, kad pradiniame pasiūlyme, kuriuo remiantis priimtas Reglamentas Nr. 918/83 [25], Komisija buvo numačiusi „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos apibrėžtį [26], neįtrauktą į galutinę šio reglamento redakciją, ir buvo suformulavusi kelias nuostatas, kuriose daroma nuoroda į šią sąvoką [27], vartojamą tik vienaskaita.

36. Šiuos gramatinio pobūdžio argumentus patvirtina reikšmingesni duomenys. Iš tikrųjų atsižvelgdamas į įvairias formuluotes, vartojamas Reglamento Nr. 186/2009 3–11 straipsniuose, manau, kad taikant šiuos straipsnius atmestina galimybė fiziniam asmeniui turėti įprastinę gyvenamąją vietą, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, tuo pačiu metu ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje.

37. Pirmiausia pritariu Nyderlandų vyriausybės analizei, pagal kurią 3 straipsnio formuluotė reiškia, kad teisė į atleidimą nuo muitų, numatyta šiame straipsnyje, yra susijusi tik su įprastinės gyvenamosios vietos *perkėlimo* iš trečiosios šalies į Sąjungos muitų teritoriją atveju, o ne su situacija, kai asmuo jau turi įprastinę gyvenamąją vietą valstybėje narėje, taigi ir šioje teritorijoje. Iš tikrųjų teisės aktų leidėjo vartojama perkėlimo sąvoka būtinai reiškia – jau vien etimologiškai – šios gyvenamosios vietos perkėlimą iš vietos, esančios už Sąjungos ribų, į vietą, esančią Sąjungoje. Tokio judėjimo reikalavimas išplaukia ir iš skyriaus, kuriame yra minėti 3–11 straipsniai, pavadinimo.

21 — Žr. sprendimus *Feron* (C-170/03, EU:C:2005:176, 26 ir paskesni punktai) ir *Treimanis* (C-487/11, EU:C:2012:556, 22 ir paskesni punktai).

22 — 6 ir 8 straipsniai į šį sąrašą neįtraukti, nes jie susiję su asmeninio turto, kuris neatleidžiamas arba atleidžiamas nuo importo muitų, apibrėžimu ir „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka juose neminima.

23 — T. y., pirmiausia versija prancūzų kalba, šio reglamento 12, 13, 17 ir 81 straipsniuose.

24 — Be versijos prancūzų kalba, žr., be kita ko, versijas ispanų (*residencia normal*), danų (*sædvanlige opholdssted*), vokiečių (*gewöhnlichen Wohnsitz*), anglų (*normal place of residence*), italų (*residenza normale*), nyderlandų (*normale verblijfplaats*), portugalų (*residência habitual*), rumunų (*reședința obișnuită*) ir švedų (*normala bostad*) kalbomis.

25 — Minėtas pasiūlymas (COM(79) 104 *final*).

26 — Žr. minėto pasiūlymo 4 straipsnio 2 dalį, cituojamą šios išvados 71 punkte.

27 — Žr. minėto pasiūlymo 5, 6, 10–12, 14, 16, 17, 20 ir 71 straipsnius.

38. Perskaičius 4 straipsnį matyti, kad juo ši analizė patvirtinama, nes jame minimas turtas, kuriuo suinteresuotasis asmuo naudojosi „savo *buvusioje* įprastinėje gyvenamojoje vietoje mažiausiai šešis mėnesius iki palikdamas savo įprastinę gyvenamąją vietą *išvykimo trečiojoje šalyje*“ ir kuriuo naudosis savo „*naujoje* įprastinėje gyvenamojoje vietoje“ [28], o tai formuluotės, kurios, mano manymu, patvirtina, kad tuo pačiu metu galima turėti tik viena įprastinę gyvenamąją vietą, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą.

39. Be to, iš 7, 9, 10 ir 11 straipsnių, kuriuose vartojama ši sąvoka, visai nematyti, kad būtų galima tuo pačiu laikotarpiu turėti kelias įprastines gyvenamąsias vietas už Sąjungos muitų teritorijos ribų ir šioje teritorijoje. Kaip tik priešingai, šiose nuostatose, mano manymu, aiškiai skiriama suinteresuotojo asmens įprastinė gyvenamoji vieta, kuri iš pradžių yra už Sąjungos muitų teritorijos ribų, o vėliau – šioje teritorijoje.

40. Taigi remdamasis pažodiniu šioje byloje svarbių Reglamento Nr. 1186/2009 nuostatų aiškinimu būčiau linkęs iškart neigiamai atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmojo klausimo pirmą dalį. Šią *prima facie* išvadą patvirtina tiek šių nuostatų sistema, tiek jomis siekiamas tikslas.

4. *Dėl kontekstinio reikšmingų nuostatų aiškinimo*

41. Kartu skaitant Reglamento Nr. 1186/2009 2–3 konstatuojamąsias dalis ir 1 straipsnį [29] matyti, kad laikomasi principo, jog paprastai apmokestinamas turto judėjimas, kuris, kaip pagrindinėje byloje, nukreiptas į Sąjungos teritoriją. Tik išimtiniais atvejais, „atsižvelgiant į tam tikras“ [30] ir „griežtai apibrėžt[as]“ aplinkybes, kai kuriam į Sąjungą importuojamam turtui pagal minėtą reglamentą gali būti netaikomi muitai.

42. Taigi nuo muitų atleidžiama suinteresuotajam asmeniui pateikus dėl to prašymą su sąlyga, kad aptariamas importas vykdomas laikantis minėtame reglamente nustatytų reikalavimų. Palankioms priemonėms, priimamoms remiantis atleidimu nuo muitų, būdinga tai, kad, viena vertus, jos nėra visuotinai taikomos, bet, kita vertus, yra galutinės [31].

43. Kadangi atleidimas nuo importo muitų – tai priemonė, leidžianti galutinai panaikinti importuoto turto apmokestinimą, be to, tikslais, kuriuos yra aiškiai apibrėžęs Sąjungos teisės aktų leidėjas, tokio atleidimo taikymo sąlygos, mano manymu, iš esmės turi būti aiškinamos siaurai [32]. Vis dėlto minėtos sąlygos neturi būti suprantamos taip griežtai, kad kiltų grėsmė, jog atleidimas nuo muitų gali netekti veiksmingumo, visų pirma tuo atveju, kai galimybė pasinaudoti šiuo atleidimu priklauso nuo aspektų,

28 — Išskirta mano.

29 — Pagal Reglamento Nr. 1186/2009 1 straipsnį šiuo reglamentu „nustatomi atvejai, kuriais, atsižvelgiant į tam tikras aplinkybes, atleidžiama nuo importo muitų, eksporto muitų ir netaikomos remiantis Sutarties 133 straipsniu patvirtintos priemonės, kai prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą arba eksportuojamos iš Bendrijos muitų teritorijos“.

30 — Šis apribojimas buvo nustatytas ir buvusiame Muitinės kodekso (žr. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2913/92, nustatantį Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307)) 184 straipsnyje, kuris sudarė teisinį pagrindą Bendrijos teisės aktų leidėjui veikti atleidimo nuo importo ar eksporto muitų, priskiriamo vadinamosioms „lengvatinėms“ operacijoms (VI antraštinė dalis), srityje.

31 — Kaip nurodyta minėto pasiūlymo (COM(79) 104 *final*) aiškinamojo memorandumo 1 punkte, tai skiria atleidimą nuo muitų atitinkamai nuo muitų netaikymo, nes muitai tebetaikomi prekėms, importuojamoms kitais tikslais ar kitų asmenų nei tie, su kuriais susijusi atleidimo nuo muitų priemonė, ir nuo muitų mokėjimo atidėjimo, nes tai laikino pobūdžio priemonė.

32 — Pagal analogiją žr. Sprendimą *Schoonbroodt* (C-247/97, EU:C:1998:586, 23 punktas ir jame nurodyta teismo praktika), kuriame Teisingumo Teismas patikslino, kad nuostatas, pagal kurias leidžiama atidėti muitų mokėjimą, „reikia aiškinti siaurai, pagal jų formuluotę, nes šių nuostatų negalima, peržengiant jų tekstu nustatytas ribas, taikyti jose neminimoms prekėms“.

susijusių su privačiu suinteresuotųjų asmenų gyvenimu [33]. Tai pirmiausia taikytina aiškinant Reglamento Nr. 1186/2009 3 ir paskesnius straipsnius, pagal kuriuos reikalaujama, jog tam, kad suinteresuotojo asmens turtas galėtų būti atleistas nuo muitų, šio asmens įprastinė gyvenamoji vieta iš tikrųjų būtų perkelta iš trečiosios šalies į valstybę narę.

44. Šiuo atžvilgiu primintina, kad, kaip šioje byloje pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismas jau yra atmetęs galimybę asmeniui tuo pačiu metu turėti dvi nuolatines gyvenamąsias vietas dviejų skirtingų valstybių narių teritorijose, bet tik dėl Reglamento Nr. 1408/71 taikymo. Motyvuodamas savo sprendimą Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad darant priešingą išvadą, jog galima vienu metu turėti kelias gyvenamąsias vietas, minėto reglamento nuostatos, pagal kurias gyvenamoji vieta laikoma taikytinų teisės aktų nustatymo vadovaujantis šia priemone kriterijumi, visiškai netektų veiksmingumo [34]. Be to, galimybė turėti kelias vadinamąsias įprastines gyvenamąsias vietas, mano manymu, prieštarautų logikai, kuria pagrįsta atleidimo nuo muitų sistema, nustatyta Reglamento Nr. 1186/2009 3 ir paskesniuose straipsniuose.

5. *Dėl teleologinio reikšmingų nuostatų aiškinimo*

45. Pagal Reglamento Nr. 1186/2009 3 konstatuojamąją dalį, kurioje iš esmės pakartojama Reglamento Nr. 918/83 2 konstatuojamoji dalis, atleidimas nuo muitų, numatytas minėtuose teisės aktuose, grindžiamas tuo, kad leidžiama neapmokestinti į Sąjungos teritoriją importuojamų prekių, „kai, esant tam tikroms prekių importo sąlygoms, nėra reikalo imtis įprastinių priemonių ekonomikai apsaugoti“. Iš Reglamento Nr. 918/83 parengiamųjų darbų matyti, kad laikytasi požiūrio, jog tais atvejais, kai susiklosto konkrečios šioje priemonėje numatytos aplinkybės, „nuo muitų atleidžiamos prekės importuojamos tokiomis sąlygomis, kad jos faktiškai negali konkuruoti su panašiomis Bendrijos kilmės prekėmis ar neigiamai paveikti valstybių mokestinių išteklių“ [35].

46. Tiesa, pati galimybė turėti dvi įprastines gyvenamąsias vietas, kurią mini prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, gali pasirodyti suderinama su šiais siekiais, nes neatrodo, kad esant tokiai situacijai tikrai būtina imtis priemonių Sąjungos ekonomikai apsaugoti. Vis dėlto manau, kad darant prielaidą, jog asmuo gali turėti vadinamąją įprastinę gyvenamąją vietą tiek valstybėje narėje, tiek trečiojoje šalyje ir importuoti asmeninį turtą į Sąjungos teritoriją palikdamas savo gyvenamąją vietą šioje trečiojoje šalyje, būtų kalbama apie atvejį, kuris neatitinka numatytojo Reglamento Nr. 1186/2009 3 ir paskesniuose straipsniuose.

47. Iš tikrųjų paprašytas išaiškinti Reglamento Nr. 918/83 nuostatas, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad „Sąjungos teisės aktų leidėjas <...> priimdamas šį reglamentą <...> [s]iek[ė] palengvinti, viena vertus, įsikūrimą naujoje gyvenamojoje vietoje valstybėje narėje ir, kita vertus, valstybių narių muitinių darbą“ [36]. Taigi matyti, kad nustatydamas bendrąjį atleidimą nuo importo muitų, įtvirtintą šiame reglamente, teisės aktų leidėjas veikė ne tik gindamas asmenų, kurie, įsikurdami valstybėje narėje, turi mokėti muitus, interesus, bet ir siekdamas supaprastinti valstybės tarnybų, turinčių kontroliuoti tokiais atvejais importuojamo turto apmokestinimą, darbą. Visais šiais argumentais, mano manymu, galima remtis ir dėl Reglamento Nr. 1186/2009, nes, primenu, juo tik kodifikuotos pirmiausia Reglamento Nr. 918/83 nuostatos.

33 — Savo nuomonės dėl reglamento pasiūlymo, kuriuo remiantis buvo priimtas Reglamentas Nr. 918/83 (OL C 72, 1980, p. 20), 1.4 punkte Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pažymėjo, kad „iš tikrųjų šioje srityje reikia aiškiai nurodyti, kad reguliavimo dalykas neatsiejamas nuo fizinių asmenų ir [ar] jų šeimų gyvenimo ir kad jo negalima aiškinti siaurai“ (ši ištrauka cituojama ir Sprendime *Treimanis* (C-487/11, EU:C:2012:556, 26 punktas)).

34 — Sprendimas *Wencel* (C-589/10, EU:C:2013:303, 48 ir paskesni punktai).

35 — Minėta Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė (1.4 punktas). Be to, minėto pasiūlymo (COM(79) 104 *final*) aiškinamojo memorandumo 4 punkte nurodyta, kad nuo muitų gali būti atleidžiamas kilnojamasis turtas, kuriuo naudojasi asmenys, atvykdami įsikurti į šalį, nes toks importas netrikdo panašių nacionalinių prekių gamybos, kadangi yra vykdomas visiškai nekomerciniais tikslais.

36 — Sprendimas *Treimanis* (C-487/11, EU:C:2012:556, 24 punktas). Minėtus tikslus taip pat suformulavęs nurodė generalinis advokatas M. Poiares Maduro savo išvadoje, susijusioje su byla *Feron* (C-170/03, EU:C:2004:312, 74 punktas), remdamasis generalinio advokato A. Saggio išvada, pateikta byloje *Heinonen* (C-394/97, EU:C:1999:10, 16 punktas).

48. Šiuo atveju dėl galimybės asmeniui turėti „įprastinę gyvenamąją vietą“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje manau, kaip ir Komisija, kad tai, ką ji kvalifikuoja kaip „visišką sugrįžimą į įprastinę gyvenamąją vietą valstybėje narėje“, neatitinka minėto tikslo palengvinti įsikūrimą naujoje gyvenamojoje vietoje valstybėje narėje. Tuo atveju, jei asmuo palieka vieną iš šių dviejų vadinamųjų įprastinių gyvenamųjų vietų, esančią trečiojoje šalyje, kad gyventų vien tik antrojoje, kurią jis *jau turi valstybėje narėje*, iš esmės negalima kalbėti apie tikrą *įprastinės gyvenamosios vietos perkėlimą* į Sąjungos muitų teritoriją, kurio reikalaujama pagal šio reglamento 3 ir paskesnius straipsnius.

49. Iš tarptautinių dokumentų, kuriais, be kitų šaltinių [37], rėmėsi Sąjungos teisės aktų leidėjas, taip pat matyti, kad lemiamu veiksniu, pagrindžiančiu atleidimą nuo importo muitų tokiomis aplinkybėmis, kaip nurodytos minėtame 3 straipsnyje, laikoma tai, kad turtą importuoja fizinis asmuo, perkeldamas savo pagrindinę gyvenamąją vietą, vadinamą – atsižvelgiant į šaltinį – nuolatine gyvenamąja vieta arba įprastine gyvenamąja vieta, iš šio turto eksporto šalies į importo šalį [38].

50. Todėl esu tos nuomonės, kad į pirmojo prejudicinio klausimo pirmą dalį reikia atsakyti taip: Reglamentą Nr. 1186/2009 reikia aiškinti taip, kad fizinis asmuo tuo pačiu metu negali turėti įprastinės gyvenamosios vietos ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje, pirmiausia, dėl atleidimo nuo muitų, numatyto šio reglamento 3 straipsnyje, taikymo.

6. *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo antros dalies*

51. Atsižvelgdamas į tai, kad į pirmojo klausimo pirmą dalį siūlau atsakyti neigiamai, manau, jog nereikia atsakyti į šio klausimo antrą dalį, kuri susijusi su galimu minėto 3 straipsnio taikymu asmeniniam turtui, perkeliamam į Sąjungą, suinteresuotajam asmeniui paliekant tą iš savo vadinamųjų įprastinių gyvenamųjų vietų, kuri yra trečiojoje šalyje, nes pastarasis klausimas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo suformuluotas tik kaip papildomas – tam atvejui, jei būtų galima turėti dvi „įprastines gyvenamąsias vietas“, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą.

52. Šiuo klausimu norėčiau tik pabrėžti, kad tokia galimybė man atrodo nesuderinama su minėtame 3 straipsnyje nurodytu pagrindiniu kriterijumi, pagal kurį „fizin[iai] asmen[ys][, prašantys leisti pasinaudoti aptariamu atleidimu,] *keič[ia] įprastinę gyvenamąją vietą ir persikel[ia] iš trečiosios šalies į Bendrijos muitų teritoriją*“ [39]. Iš tikrųjų tokia formuluotė, mano manymu, būtinai reiškia vienintelės gyvenamosios vietos perkėlimą iš trečiosios šalies į valstybę narę. Tačiau šis atvejis skiriasi nuo situacijos, kuri susiklostytų, jei asmuo galėtų palikti savo įprastinę gyvenamąją vietą, esančią trečiojoje šalyje, kad ateityje įsikurtų vien tik kitoje tariamoje savo įprastinėje gyvenamojoje vietoje, jau esančioje valstybėje narėje, kaip numato prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas [40]. Ne visai atitikdamas minėtą kriterijų šis asmuo negali pasinaudoti teise į atleidimą nuo muitų, įtvirtinta šiame straipsnyje.

37 — Žr. minėto aiškinamojo memorandumo (COM(79) 104 *final*) 5 ir 7 punktus ir Reglamento Nr. 918/83 4 konstatuojamąją dalį, kuri iš esmės pakartota Reglamento Nr. 1186/2009 5 konstatuojamojoje dalyje.

38 — Pavyzdžiui, pagal 1962 m. gruodžio 5 d. Muitinių bendradarbiavimo tarybos (tapusios Pasaulio muitinių organizacija) rekomendaciją dėl kilnojamojo turto, importuojamo perkeliant nuolatinę gyvenamąją vietą, atleidimo nuo muitų (šį dokumentą galima rasti internete adresu http://www.wcoomd.org/fr/about-us/legal-instruments/recommendations/~/media/5E6130F9EAA54352A7710C2CA72ABA2B.ashx); šis tekstas buvo priimtas siekiant „palengvinti *fizinių asmenų nuolatinės gyvenamosios vietos perkėlimą iš vienos šalies į kitą*“ ir „*atleisti* nuo importo muitų ir mokesčių – nedraudžiant ir neribojant ekonominio pobūdžio importo – kilnojamąjį turtą, fizinio asmens importuojamą *perkeliant savo nuolatinę gyvenamąją vietą į importo šalį*“ (išskirta mano).

39 — Išskirta mano.

40 — Vadovaudamasi tokia pačia logika Nyderlandų vyriausybė papildomai teigia, kad tuo atveju, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, jog pagal Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnį galima tuo pačiu metu turėti įprastinę gyvenamąją vietą ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje, tai nereikštų, kad atitinkamas asmuo turi teisę į atleidimą nuo muitų, nustatytą šiame straipsnyje, nes tokiu atveju, viena vertus, įprastinė gyvenamoji vieta trečiojoje šalyje būtų *palikta* (o ne perkelta į Sąjungos muitų teritoriją) ir, kita vertus, įprastinė gyvenamoji vieta, esanti valstybėje narėje, būtų *išlaikyta* (o ne joje įkurta).

B – *Dėl kriterijų, leidžiančių nustatyti fizinio asmens įprastinę gyvenamąją vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009*

1. *Įvadinės pastabos*

53. Antrasis prejudicinis klausimas pateiktas tam atvejui, jei, kaip siūlau, Teisingumo Teismas Reglamento Nr. 1186/2009 nuostatas aiškintų taip, kad pagal jas nenumatyta galimybė fiziniam asmeniui turėti dvi įprastines gyvenamąsias vietas, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas.

54. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui atsižvelgiant į nagrinėjamą skundžiamą sprendimą ir į X reikalavimus, pateiktus jo kasaciniame skunde, kyla klausimas, kokiais kriterijais vadovautis taikant šį reglamentą, siekiant nustatyti šalį, kurioje yra asmens įprastinė gyvenamoji vieta tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis, kai atitinkamu laikotarpiu suinteresuotąjį asmenį su trečiąja šalimi siejo ir asmeniniai, ir profesiniai ryšiai, o su valstybe nare – tik asmeniniai ryšiai. Iš esmės šiuo klausimu Teisingumo Teismo prašoma apibrėžti sąvoką „įprastinė gyvenamoji vieta“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, pirmiausia – patikslinti vertinimo kriterijus, kurie laikytini svarbiausiais esant įvairių sąsajų veiksnių.

55. Grįsdamas savo klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Teisingumo Teismas jau yra nagrinėjęs „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoką aiškindamas minėtas direktyvas 83/182 ir 83/183, kurios susijusios su atleidimu nuo mokesčių, o ne nuo muitų. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar ir kiek apibrėžties „įprastinė gyvenamoji vieta“ elementai, pateikiami šiose dviejose direktyvose pirmiausia dėl asmeninių ir profesinių ryšių svarbos, ir su tuo susiję Teisingumo Teismo sprendimai [41] yra reikšmingi siekiant nustatyti įprastinę gyvenamąją vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009. Dėstydamas savo abejones prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad minėtų direktyvų tikslas skiriasi nuo šiuo reglamentu siekiamo tikslo, ir pažymi, kad pagrindinė byla skiriasi nuo tų, kurias jau yra nagrinėjęs Teisingumo Teismas, nes šiuo atveju suinteresuotasis asmuo profesiniais ryšiais susijęs tik su trečiąja šalimi, o ne ir su atitinkama valstybe nare [42].

56. X nuomone, atsakymo į antrąjį prejudicinį klausimą iš tikrųjų reikėtų ieškoti remiantis Teisingumo Teismo praktika, kurioje aiškinama „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal direktyvas 83/182 ir 83/183, nes Reglamentas Nr. 1186/2009 yra susijęs su tuo pačiu kontekstu ir juo siekiama beveik tokio paties tikslo, kaip ir šiomis direktyvomis, kadangi jo 3 straipsnyje taip pat kalbama apie privatiems asmenims skirto asmeninio turto judėjimą. Be to, Nyderlandų vyriausybė mano, kad pagal analogiją su minėtais sprendimais pirmenybė turėtų būti teikiama asmeniniams ryšiams ir kad nacionalinis teismas turi nustatyti, kurioje gyvenamojoje vietoje šie ryšiai yra svarbesni, remdamasis faktinėmis aplinkybėmis, kurių neišsamų sąrašą ji pateikia atsižvelgdama į šią teismo praktiką [43].

41 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo sprendimus *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160), *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407) ir *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251).

42 — Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Sprendimą *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 52 ir 53 punktai), tačiau pažymi, kad į Direktyvos 83/182 7 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, pagal kurią tam tikromis aplinkybėmis pirmenybė turi būti teikiama asmeniniams ryšiams, panašios nuostatos Reglamente Nr. 1186/2009 nėra, be to, mano, kad tokios aplinkybės šiuo atveju nesusiklostė.

43 — Remdamasi Sprendimo *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407) 55 punktu ši vyriausybė padarė išvadą, kad teismas turėtų atsižvelgti „pirmiausia į suinteresuotojo asmens ir jo šeimos narių faktinį buvimą, gyvenamosios vietos turėjimą, vietą, kurioje faktiškai mokosi vaikai, profesinės veiklos vykdymo vietą, turtinių interesų buvimo vietą ir administracinių ryšių su valdžios bei socialinėmis institucijomis vietą, nes minėti veiksniai atskleidžia šio asmens norą suteikti tam tikrą stabilumą savo buvimo vietai dėl tęstinumo, atsirandančio dėl gyvenimo įpročių ir įprastinių socialinių bei profesinių ryšių“. Minėta vyriausybė priduria, kad reikėtų taip pat atsižvelgti į „duomenis, kaip antai šalį, kurioje kaupiama pensija, šalį, kurioje įsikūręs darbdavys, ir šalį, kurioje sudaryta sveikatos draudimo sutartis“.

57. Komisija, priešingai, mano, kad „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos apibrėžties, kuri pateikta direktyvose 83/182 ir 83/183 ir išaiškinta Teisingumo Teismo, negalima pritaikyti šioje byloje. Komisija siūlo apibrėžti minėtą sąvoką, kaip ji suprantama pagal šį reglamentą, kaip atitinkančią „iš esmės vietą, kurioje suinteresuotasis asmuo faktiškai gyvena didžiąją metų dalį“. Tik papildomai, t. y. tuo atveju, jei nebūtų aiškiai matyti, kad pastaroji vieta yra trečiojoje šalyje, reikėtų atsižvelgti į tai, kad suinteresuotasis asmuo pagrindiniais asmeniniais ryšiais susijęs su valstybe nare.

58. Mano manymu, dėl Reglamento Nr. 1186/2009 taikymo „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka turi būti suprantama savarankiškai ne tik valstybių narių teisės sistemų atžvilgiu [44], bet ir šios sąvokos ar panašių sąvokų apibrėžčių, pateikiamų kituose Sąjungos teisės aktuose, pavyzdžiui, patikslintų Teisingumo Teismo praktikoje, atžvilgiu.

2. *Dėl „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos aiškinimo, prireikus atsižvelgiant į kitus Sąjungos teisės aktus*

59. Priešingai nei Reglamente Nr. 1186/2009, tiek Direktyvoje 83/182, tiek Direktyvoje 83/183, kurios abi susijusios su atleidimu nuo mokesčių, aiškiai nurodyta – atitinkamai 7 straipsnio 1 dalyje ir 6 straipsnio 1 dalyje, – kaip reikia suprasti sąvoką „įprastinė gyvenamoji vieta“ [45]. Pabrėžtina, kad šias nuorodas teisės aktų leidėjas pateikė tik „dėl“ šių direktyvų „taikymo“, o ne apskritai dėl Sąjungos teisės [46]. Komisija teisingai pažymi, kad jei teisės aktų leidėjas būtų norėjęs pavartoti tokią pačią apibrėžtį dėl Reglamento Nr. 1186/2009 taikymo, jis būtų taip padaręs aiškesniu būdu, juo labiau dėl to, kad Reglamentas Nr. 918/83, kodifikuotas Reglamentu Nr. 1186/2009, buvo priimtas tą pačią dieną kaip ir šios dvi direktyvos.

60. Pažymėtina, kad „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos apibrėžtis pateikiama ne tik direktyvose 83/182 ir 83/183, kuriomis remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, bet ir taip pat suformuluota vėliau priimtose direktyvose vairuotojo pažymėjimų išdavimo ir administravimo srityse [47]. Teisingumo Teismas yra patikslinęs, kad pastarosiose direktyvose nurodytos įprastinės gyvenamosios vietos sąlygos laikymasis – tai esminis jose nustatytos sistemos siekiant kovoti su piktnaudžiavimu, susijusiu su vadinamuoju „vairuotojų pažymėjimų turizmu“, ir palengvinti kontrolę elementas [48]. Taigi matyti, kad kai teisės aktų leidėjas norėjo pavartoti tą pačią minėtos sąvokos apibrėžtį, kokia pateikiama direktyvose 83/182 ir 83/183, įskaitant visai kitą sritį nei apmokestinimas, jis tai aiškiai padarė.

44 — Žr. šios išvados 31 ir paskesnius punktus.

45 — Šių nuostatų formuluotė priminta šios išvados 16 ir 17 punktuose.

46 — Atsižvelgdamas tiek į minėtų straipsnių pavadinimus („Bendrosios taisyklės dėl gyvenamosios vietos nustatymo“), tiek į parengiamuosius dokumentus, susijusius su šiomis direktyvomis (dėl Direktyvos 83/183 žr., be kita ko, Komisijos pasiūlymo COM(1975) 528 *final*, (OL C 267, 1975, p. 11), 8 straipsnį), manau, kad minėtos sąvokos apibrėžtys buvo įtrauktos iš esmės siekiant papildyti tinkamų įrodymų, kuriais suinteresuotieji asmenys įrodytų, kur yra jų gyvenamoji vieta, sąrašą, pateikiamą toliau, minėtų straipsnių 2 dalyje.

47 — Pirmoje 1980 m. gruodžio 4 d. Tarybos direktyvoje 80/1263/EEB dėl Bendrijos vairuotojo pažymėjimo įvedimo (OL L 375, p. 1) ne kartą minima įprastinės gyvenamosios vietos sąvoka, bet ji nėra apibrėžta. 1991 m. liepos 29 d. Tarybos direktyvos 91/439/EEB dėl vairuotojo pažymėjimų (OL L 237, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 317) 9 straipsnyje šios sąvokos apibrėžtis jau pateikiama. Ji pakartojama 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/126/EB (OL L 403, p. 18), kuria panaikinta pastaroji direktyva, 12 straipsnyje.

48 — Žr., be kita ko, sprendimus *Grasser* (C-184/10, EU:C:2011:324, 27 punktas), *Hofmann* (C-419/10, EU:C:2012:240, 70 ir 76 punktas) ir *Nīmanis* (C-664/13, EU:C:2015:41, 36 ir paskesni punktai).

61. Bet kuriuo atveju tik dėl direktyvų 83/182 ir 83/183 taikymo srities Teisingumo Teismas yra pateikęs patikslinimų, susijusių su jose vartojamomis apibrėžtimis. Jis nusprendė, kad pagal kiekvieną iš šių direktyvų „įprastine gyvenamąja vieta turi būti laikoma suinteresuotojo asmens nuolatinių interesų centro vieta“, kad „reikalavimas dėl nuolatinio pobūdžio paremtas sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo turi įprastai gyventi atitinkamoje vietoje ne mažiau kaip 185 dienas kiekvienais kalendoriniais metais“, ir kad įprastinė gyvenamoji vieta turi būti nustatoma atsižvelgiant ne tik į „visas susijusias faktines aplinkybes“, bet ir į atitinkama direktyva siekiamą tikslą [49].

62. Tačiau iš direktyvų 83/182 ir 83/183 konstatuojamųjų dalių matyti, kad jomis iš esmės siekiama palengvinti laisvą privačių asmenų judėjimą Sąjungoje, panaikinant mokestines kliūtis, kai vienoje valstybėje narėje esantis asmeninis turtas įvežamas į kitą valstybę narę [50]. Šis tikslas nesutampa su Reglamente Nr. 1186/2009 nustatytais tikslais [51], nes šis reglamentas susijęs su turto judėjimu ne valstybėse narėse, o tarp valstybės narės ir trečiosios šalies, tik tokiu atveju paprastai taikant priemones Sąjungos ekonomikai apsaugoti, pateisinančias apmokestinimą muitais [52], kaip teisingai pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

63. Kita priežastis, dėl kurios įprastinės gyvenamosios vietos, kaip ji suprantama pagal minėtas direktyvas, koncepcija, mano manymu, negali būti pritaikyta aiškinant Reglamentą Nr. 1186/2009 – net kaip papildomas įkvėpimo šaltinis, – ta, kad teisinės sritys, kurias apima šių dviejų rūšių aktai, yra skirtingos, nors ir turi panašumų. Iš tikrųjų, viena vertus, atleidimas nuo mokesčių ir atleidimas nuo muitų panašūs tuo, kad jais siekiama, jog turtas, kuriam taikomas atleidimas, visai nebūtų apmokestintas, ir, kita vertus, teisės aktų parengiamuosiuose dokumentuose matyti siekis padidinti mokesčių srities nuostatų ir muitų srities nuostatų suderinamumą [53]. Vis dėlto šios dvi atleidimo rūšys negali būti visiškai sulygintos iš esmės dėl to, kad muitų srityje galimo atleidimo klausimas praktiškai kyla tik turto iš trečiosios šalies atžvilgiu, taip pat dėl to, kad skiriasi jų taikymo būdas ir pasekmės [54].

64. Galiausiai pabrėžtina, kad jei visi įprastinės gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai, nurodyti tiek direktyvose 83/182 ir 83/183, tiek su jomis susijusioje teismo praktikoje, būtų perkelti siekiant taikyti Reglamentą Nr. 186/2009, tai galėtų neigiamai paveikti šio reglamento 3 ir paskesnių straipsnių veiksmingumą, nes praktiškai taptų daug sunkiau, nei teisės aktų leidėjo buvo numatyta, pasinaudoti šiose nuostatose pirmiausia ginant Sąjungos piliečių interesus nustatytu atleidimu nuo muitų [55].

65. Iš to, kas išdėstyta, mano manymu, matyti, kad, pirma, speciali taisyklė, pagal kurią, jei neįmanoma nustatyti, kur yra suinteresuotojo asmens nuolatinių interesų centras, pirmenybė teiktina vietai, su kuria jį sieja asmeniniai ryšiai, gali turėti lemiamą reikšmę tik tuo atveju, jei, kaip nurodyta svarbiose direktyvų 83/182 ir 83/183 nuostatose, suinteresuotasis asmuo gyvena „skirtingose vietose, esančiose dviejose ar daugiau valstybių narių [dviejose ar keliose valstybėse narėse]“ [56]. Iš tikrųjų, kaip ir

49 — Dėl Direktyvos 83/182 žr. sprendimus *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160, 17 ir paskesni punktai) ir *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 51 ir paskesni punktai), o dėl Direktyvos 83/183 – Sprendimą *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251, 54 ir paskesni punktai).

50 — Žr. sprendimus *Ryborg* (C-297/89, EU:C:1991:160, 13 punktas), *Louloudakis* (C-262/99, EU:C:2001:407, 58 punktas) ir *Alevizos* (C-392/05, EU:C:2007:251, 53 punktas).

51 — Žr. šios išvados 45 ir paskesnius punktus.

52 — Žr. Reglamento Nr. 1186/2009 2 ir 3 konstatuojamąsias dalis.

53 — Žr. minėtą Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę (1.8 punktas), Komisijos pasiūlymo, kuriuo remiantis priimtas 2008 m. kovo 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 274/2008 (OL L 85, p. 1), iš dalies pakeitęs Reglamentą Nr. 918/83 ir kodifikuotas Reglamentu Nr. 1186/2009, aiškinamąjį memorandumą (COM(2007) 614 *final*, p. 2 ir 3) ir T. Georgopoulos „La franchise douanière. Le droit douanier communautaire entre cohérence et flexibilité“, *R.A.E.*, Nr. 4, 2005, p. 608.

54 — Žr. C. J. Berr ir H. Trémeau „Le droit douanier communautaire et national“, *Economica*, Paryžius, 2006, 157 punktas ir C. Soulard „Union douanière. Taxation des marchandises“, *Jurisclasseur Europe*, 504 sąsiuvinis, 2007, 124 punktas.

55 — Teisingai pažymėta, jog „kadangi laisvas Europos piliečių judėjimas <...> pripažįstamas vienu iš pagrindiniu Bendrijos teisės principų, būtų nelogiška, jei grįždami į Europos Sąjungą ar joje (pirmą kartą) įsikurdami jie susidurtų su pernelyg griežta muitinės tvarka. Nors Reglamente Nr. 918/83 nenustatytas konkretus atleidimas nuo muitų Europos piliečiams, pirmiausia būtent jie naudosis šiuo atleidimu[, susijusiu su privataus gyvenimo aplinkybėmis]“ (žr. T. Georgopoulos, *op. cit.*, p. 607). Taip pat žr. šios išvados 77 punktą.

56 — Pagal Direktyvos 83/182 7 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Direktyvos 83/183 6 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą „asmens, kuris darbo ryšiais susijęs vienoje vietoje, o asmeniniais kitoje, ir kuris dėl to gyvena skirtingose vietose, esančiose dviejose ar daugiau valstybių narių [dviejose ar keliose valstybėse narėse], įprastine gyvenamąja vieta yra laikoma jo asmeninių ryšių vieta“.

Komisija, manau, kad toks teisės aktų leidėjo pasirinkimas būtinas, kai reikia nustatyti, kuri iš atitinkamų kelių valstybių narių gali imti aptariamam turtui taikomą mokestį, taigi siekiant paskirstyti mokestinę kompetenciją Sąjungoje, o ne tuo atveju, kai suinteresuotasis asmuo gyvena ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje.

66. Antra, mano nuomone, referencinis laikotarpis, nurodytas direktyvose 83/182 ir 83/183, pagal kurias įprastinė gyvenamoji vieta iš esmės yra ten, kur suinteresuotasis asmuo gyvena „ne mažiau kaip 185 dienas kiekvienais kalendoriniais metais“, t. y. daugiau kaip pusę kiekvienų atitinkamų metų, yra netinkamas taikyti atleidimo nuo muitų srityje. Savo pasiūlymo turinį patikslinsiu toliau [57], bet jau dabar norėčiau pažymėti, kad manau, jog kriterijus, susijęs su asmens buvimo šalyje laiko dalimi, yra reikšmingas, o su metais susijęs periodiškumas, priešingai, nėra visai tinkamas sprendžiant galimo atleidimo nuo muitų klausimą.

67. Taigi manau, kad elementai, susiję su „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka, nurodyti minėtose direktyvose, išaiškintose Teisingumo Teismo, šioje byloje negali būti taikomi nei patys, nei net pagal analogiją, atsižvelgiant tiek į formuluočių, tiek į tikslų ir apimties skirtumus, atsiejančius Reglamentą Nr. 1186/2009 nuo minėtų direktyvų.

68. Siekdamas išsamumo norėčiau pažymėti, kad kai kurias sąvokai „įprastinė gyvenamoji vieta“ artimas sąvokas, vartojamas įvairiose Sąjungos teisės srityse, taip pat yra išaiškinęs Teisingumo Teismas. Trumpai primenu pirmiausia sprendimus, susijusius su sąvokomis „gyvenamoji vieta“ ir „įprastai“, kaip jos suprantamos pagal Reglamentą Nr. 1408/71 [58], taip pat su sąvoka „nuolatinė gyvenamoji vieta“, kuri vartojama, be kita ko, reglamente, vadinamame „Briuselis IIa“ [59], tačiau jame neapibrėžta [60].

69. Iš šios teismo praktikos matyti, kad buvimo šalyje stabilumo, leidžiančio konstatuoti glaudžius ryšius su šalimi, sąlygą paprastai reikalaujama įvykdyti tuo atveju, jei atsižvelgiama į tokius vietos nustatymo veiksnius ir jei Teisingumo Teismas yra pateikęs vertinimo kriterijų sąrašą vien dėl atitinkamų reglamentų taikymo. Kadangi šiuos kriterijus Sąjungos teisės aktų leidėjas nurodė tam, kad tarpvalstybinę situaciją būtų galima susieti su viena arba kita valstybe nare atitinkamai pagal taikytiną įstatymą arba pagal jurisdikciją turintį teismą, aptariamų sprendimų, kaip ir su direktyvomis 83/182 ir 83/183 susijusių sprendimų, kontekstas yra kitoks nei šios bylos, nes ji susijusi su turto iš trečiosios šalies apmokestinimu arba neapmokestinimu pagal Sąjungos teisę.

70. Todėl, mano manymu, reikia pateikti „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos apibrėžtį, kuri būtų pritaikyta būtent Reglamento Nr. 1186/2009 nuostatoms, kurias prašoma išaiškinti.

57 — Žr. šios išvados 74 ir paskesnius punktus.

58 — Dėl sąvokos „gyvenamoji vieta“, apibrėžtos Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio h punkte, žr. Sprendimą *Swaddling* (C-90/97, EU:C:1999:96, 29 ir 30 punktai), o dėl sąvokos „paprastai“, susijusios su pagal darbo sutartį vykdoma veikla valstybėje narėje, vartojamos šio reglamento 14 ir paskesniuose straipsniuose, – Sprendimą *Banks* ir kt. (C-178/97, EU:C:2000:169, 25 ir paskesni punktai).

59 — 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), pagal kurį tiek sutuoktinių, tiek vaiko nuolatine gyvenamąja vieta grindžiami įvairūs jurisdikcijos pagrindai.

60 — Dėl sąvokos „vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta“, kaip ji suprantama pagal reglamentą „Briuselis IIa“, žr., be kita ko, sprendimus *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 37 ir paskesni punktai) ir *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44 ir paskesni punktai).

3. *Dėl sąvokos „įprastinė gyvenamoji vieta“, kaip ji suprantama būtent pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, apibrėžties*

71. Pirmiausia primintina, kad savo pradiniame pasiūlyme, kuriuo remiantis buvo priimtas Reglamentas Nr. 918/83 [61], Komisija dėl šio reglamento projekto taikymo pateikė „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos apibrėžtį 4 straipsnyje, kuris iš esmės panašus į Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnį. Šios sąvokos apibrėžtis, kurios galutinėje Reglamento Nr. 918/83 redakcijoje nebeliko, buvo suformuluota taip: „vieta, kurioje asmuo įprastai gyvena, t. y. vieta, kurioje jis nuolat gyvena tam tikrą laikotarpį dėl asmeninių ar profesinių ryšių, reiškiančių glaudžias sąsajas tarp šio asmens ir jo gyvenamosios vietos“.

72. Dėl šios bylos Komisija yra tos nuomonės, kad į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, jog „taikant Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnį įprastinė gyvenamoji vieta iš esmės atitinka vietą, kurioje suinteresuotasis asmuo faktiškai gyvena didžiąją metų dalį“. Be to, Komisija siūlo taikyti papildomą metodą tais atvejais, kai suinteresuotasis asmuo pagrindiniais asmeniniais ryšiais yra susijęs su valstybe nare.

73. Mano nuomone, atsakymas į šį klausimą turi apimti „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, apibrėžtį, kuri būtų taikytina ne tik jo 3 straipsniui, bet ir visoms šio reglamento nuostatoms, kuriose ši sąvoka vartojama kaip kriterijus [62].

74. Be to, mano manymu, dėl pripažinimo, kad fizinis asmuo turi „įprastinę gyvenamąją vietą“ trečiojoje šalyje, turi būti reikalaujama, kad ten būtų gyventa pakankamai ilgai [63], ir turi būti nustatytas proporcijos (arba santykio) kriterijus, kaip siūlo Komisija. Mano nuomone, būtina, kad suinteresuotasis asmuo, jei negyveno šioje šalyje visą atitinkamą laikotarpį, būtų joje gyvenęs bent jau didžiąją jo dalį. Šio laiko kriterijaus, matematinio ir objektyvaus, privalumas tas, kad nereikia įvertinti įvairių faktinių aplinkybių, kartais susijusių su subjektyviais svarstymais, viena vertus, kurias gali būti nelengva ir net praktiškai nelabai naudinga išvardyti išsamiai, kaip siūlo Nyderlandų vyriausybė, ir, kita vertus, kurių svarbą nacionaliniam teismui kiekvienu konkrečiu atveju sudėtinga palyginti.

75. Tačiau nemanau, kad „metus“ reikia laikyti vieninteliu referenciniu laikotarpiu, nes kalendoriniai metai – tai orientyras, kuris, mano manymu, nors yra reikšmingas mokesčių srityje, atsižvelgiant į įprastai orientyrais laikomus finansinius arba mokestinius metus, tačiau mažiau tiesiogiai taikomas muitų srityje, pirmiausia nustatant, ar asmuo gali naudotis atleidimu nuo muitų. Mano nuomone, būtų nelogiška, jei šalis, kurioje yra asmens „įprastinė gyvenamoji vieta“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, skirtųsi atsižvelgiant į kiekvienus metus ar net priklausytų nuo metinio vidurkio. Mano manymu, šiuo atžvilgiu svarbiausias yra visas laikotarpis, kurį asmuo išgyveno trečiojoje šalyje prieš importuodamas savo asmeninį turtą į Sąjungos muitų teritoriją. Tačiau konkretus rezultatas gali labai skirtis, kai vertinimas, leidžiantis nustatyti šio asmens įprastinę gyvenamąją vietą, atliekamas remiantis metine analize ir kai jis atliekamas atsižvelgiant į visą atitinkamą laikotarpį [64].

76. Be to, manau, kad nėra nei tikslinga, nei net reikalinga pateikti pagrindinę apibrėžtį ir papildomai pasiūlyti kitą išeitį, pirmiausia, tam atvejui, jei sunku nustatyti, kurioje šalyje suinteresuotasis asmuo gyveno didžiąją atitinkamo laikotarpio dalį.

61 — Minėtas pasiūlymas (COM(79) 104 *final*).

62 — Žr. šios išvados 28 punktą.

63 — Be to, minėtoje Muitinių bendradarbiavimo tarybos rekomendacijoje dėl kilnojamojo turto, importuojamo perkeliant gyvenamąją vietą, atleidimo nuo muitų buvo nustatytas reikalavimas, kad „asmens grįžimo į importo šalį atveju *gyvenimo užsienyje trukmė turi atrodyti pakankama*“ (išskirta mano).

64 — Pavyzdžiui, jei per penkerius metus asmuo ketverius pirmuosius metus ilgiau gyveno trečiojoje šalyje, o penktaisiais metais – ilgiau valstybėje narėje, taikant metinę analizę galėtų būti daroma išvada, kad jo įprastinė gyvenamoji vieta penktaisiais metais buvo Sąjungos teritorijoje, todėl jam negali būti taikomas atleidimas nuo muitų, nors šis asmuo didžiąją šio laikotarpio dalį būtų gyvenęs trečiojoje šalyje.

77. Iš tikrųjų galimybė be jokio pagrindo, nurodyto Reglamente Nr. 1186/2009, įtraukti alternatyvų kriterijų, atsižvelgiant į tai, kad suinteresuotasis asmuo pagrindiniais asmeniniais ryšiais susijęs su valstybe nare, netinkama dėl to, kad ji galėtų lemti priešingą rezultatą nei tas, kurį lemia mano siūlomas laiko kriterijus. Taip būtų pirmiausia šioje byloje [65]. Be to, taikant šį kriterijų atleidimas nuo muitų, numatytas minėto reglamento 3 ir paskesniuose straipsniuose, netektų didelės dalies veiksmingumo, nes Sąjungos piliečiai, kurie dėl darbo ilgai gyvena trečiojoje šalyje, o jų artimieji pasilikę valstybėje narėje, iš kurios yra kilę, dažnai negalėtų pasinaudoti šia naudinga priemone.

78. Be to, papildomo kriterijaus numatymas man atrodo nepateisinamas atsižvelgiant į įprastas taisykles, susijusias, viena vertus, su sąsaja tarp bet kurio principo ir jo išimčių ir, kita vertus, su įrodinėjimo pareiga. Iš tikrųjų akivaizdu, kad asmuo, siekiantis pasinaudoti apmokestinimo principo išimtimi, kurią reiškia atleidimas nuo muitų [66], turi pateikti visų faktinių aplinkybių, kuriomis jis šiuo tikslu remiasi, įrodymus [67]. Be to, nacionalinis teismas turės taikyti visus kriterijus, kuriuos Teisingumo Teismas apibrėš atsižvelgdamas į bylos, dėl kurios į jį kreiptasi, faktines aplinkybes, ir galbūt atmesti prašymą atleisti nuo muitų, jei turės abejonių dėl aplinkybės, kad šio asmens įprastinė gyvenamoji vieta iš tikrųjų yra trečiojoje šalyje. Nustatant suinteresuotajam asmeniui pareigą įrodyti, kad jis turi teisę į atleidimą nuo muitų, pirmiausia sudaromos sąlygos apriboti galimybes piktnaudžiauti tokia muitų lengvata.

79. Šiuo klausimu pažymėtina, kad, kaip pabrėžia Komisija, galimai piktnaudžiavimo atleidimo nuo muitų sistema, nustatyta Reglamento Nr. 1186/2009 3 straipsnyje, rizikai, kuri galėtų kilti pirmiausia pernelyg plačiai aiškinant „įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoką, iš esmės yra užkirstas kelias šio reglamento 4–11 straipsniuose nustačius kelias kumuliacines sąlygas. Kadangi šiomis sąlygomis pakankamai apribojama galimybė pasinaudoti minėta sistema, mano nuomone, nėra reikalo nustatyti tokių papildomų reikalavimų, kokius siūlo Nyderlandų vyriausybė.

80. Galiausiai norėčiau pabrėžti, jog, kadangi teisės aktų leidėjas specialiai pasirinko paprastą išeitį, nuspręsdamas aiškiai neapibrėžti „įprastos gyvenamosios vietos“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 918/83, paskui – pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, mano manymu, svarbu nepasirinkti tokios šios sąvokos apibrėžties, kuri būtų pernelyg sudėtinga pateikiant išaiškinimą, kurio prašoma šioje byloje.

81. Todėl siūlau į antrąjį klausimą atsakyti taip: siekdamas nustatyti fizinio asmens įprastinę gyvenamąją vietą, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1186/2009, pagrindinę bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas turi atsižvelgti į visas faktines aplinkybes, leidžiančias nustatyti vietą, kurioje šis asmuo faktiškai gyveno didžiąją atitinkamo laikotarpio, t. y. laikotarpio, kuriuo suinteresuotasis asmuo iš dalies gyveno vienoje ar keliose trečiosiose šalyse, dalį.

65 — X atveju neginčijama, kad aptariamas laikotarpis truko nuo 2008 m. kovo 1 d. iki 2011 m. rugpjūčio 1 d. ir kad X praleido ne Katare tik 281 dieną, t. y. daug mažiau nei metus iš šių trejų su puse metų. Taigi būtent Katare jis gyveno didžiąją šio laikotarpio dalį ir būtent šioje šalyje, mano manymu, yra jo „įprastinė gyvenamoji vieta“. Tačiau, jei atsižvelgiama į vietą, su kuria suinteresuotąjį asmenį sieja pagrindiniai asmeniniai ryšiai, įprastine X gyvenamąja vieta reikėtų laikyti Nyderlandus.

66 — Žr. šios išvados 41 ir paskesnius punktus.

67 — Reglamento Nr. 1186/2009 126 straipsnyje aiškiai nurodyta, kad „kai šis reglamentas numato, kad nuo muitų atleidžiama įvykdžius tam tikras sąlygas, atitinkamas asmuo privalo kompetentingoms institucijoms pateikti jas įtikinančius įrodymus, kad tos sąlygos yra įvykdytos“.

V – **Išvada**

82. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. 2009 m. lapkričio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1186/2009, nustatančio Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą, nuostatas reikia aiškinti taip, kad fizinis asmuo negali tuo pačiu metu turėti „įprastinės gyvenamosios vietos“ ir valstybėje narėje, ir trečiojoje šalyje, pirmiausia, dėl atleidimo nuo importo muitų, numatyto šio reglamento 3 straipsnyje, taikymo.

2. Tomis pačiomis aplinkybėmis fizinio asmens „įprastinė gyvenamoji vieta“ turi būti nustatyta atsižvelgiant į visas faktines aplinkybes, leidžiančias nustatyti vietą, kurioje šis asmuo faktiškai gyveno didžiąją atitinkamo laikotarpio dalį.